

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**НОРМАТИВНО_ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ
ХАРЧУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ
УКРАЇНИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Методичні рекомендації

Торянник В.М., Лисенко О.В., Мосейко А.Г. Нормативно правове регулювання організації харчування в закладах громадського харчування України в період пандемії COVID-19 : метод. рекомендації. Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. 45с.

Рецензенти:

*Обговорено та схвалено
на засіданні кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»
«__» _____ 2022 року, протокол № ____.*

*Рекомендовано до друку
Науково-методичною радою
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»
23 червня 2022 року, протокол № ____.*

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	4
РОЗДІЛ. ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ПИТАНЬ У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ В ПЕРІОД ДІЇ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ.....	5
Список джерел до першого розділу.....	11
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ В ПЕРІОД ДІЇ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ.....	12
Список джерел до другого розділу.....	24
РОЗДІЛ 3. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ, СПРИЧИНЕНОЇ COVID-19.....	27
Список джерел до третього розділу.....	38
ВИСНОВКИ.....	42

Примітка: Зміст методичних рекомендацій складається з урахуванням поставлених питань, які відображені у листах замовників на розроблення теми дослідження.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Функціонування закладів громадського харчування є однією із найбільш необхідних. Проте на сьогодні наявне зниження конкуренції у закладах громадського харчування, що потребує реінвестування прибутку, зростання обсягів інвестицій, використання результатів прикладних науково-дослідних робіт для забезпечення конкурентоспроможності продукції цих закладів на ринку. Також у зв'язку із пандемією інфекційної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі – COVID-19) необхідним є аналіз сучасних напрямків та трендів розвитку ресторанної сфери, виокремлення певного мовного та категоріального апарату, який склався за умови пандемії. На часі є реформа правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень, яка в нашій державі все ще не повністю розроблена. Частково це обумовлено слабкістю взаємозв'язків між наукою і практикою, недостатністю фінансування наукових досліджень. В умовах зниження ресурсів системи охорони здоров'я, зокрема, матеріально-технічних, фінансових, технологічних, інформаційних, питання забезпечення права громадян на охорону здоров'я, підвищення ефективності та якості санітарного та епідемічного благополуччя, притягнення винних до юридичної відповідальності за правопорушення, ці дослідження є наразі актуальним, особливо у контексті пандемії інфекційної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі – COVID-19).

Існує необхідність пошуку шляхів та напрямів підвищення ефективності функціонування закладів харчування в період дії карантинних обмежень, удосконалення правового регулювання ведення суб'єктами господарювання цього бізнесу у вказаний період.

Теоретичні та практичні проблеми розвитку ефективності функціонування закладів харчування в період COVID-19 досліджували такі вітчизняні науковці як Балацька М, Корж Н, Онищук Н, Мельникова М,

Сазонець І., Чаркіна Т., Марценюк Л., Задоя В. О., Пікуліна О., Лисенко О., Тесленко Т., Торянник В.

Одним з практичних завдань даного дослідження є систематизація існуючих рекомендацій та розробка нових щодо діяльності закладів громадського харчування в період пандемії COVID-19 та правове регулювання цієї діяльності. Завдання вирішувалося колективом науковців ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет» в теоретичному, нормативно-правовому та рекомендаційно-прикладному аспектах.

РОЗДІЛ 1.

ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНИЙ АПАРАТ ПИТАНЬ У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ХАРЧУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ В ПЕРІОД ДІЇ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Станом на 4.02.2022 кількість людей, які захворіли коронавірусом Covid-19 від початку пандемії в Україні – 4 213 675. Випадків коронавірусу за попередню добу - 43 778. Летальні випадки – 100 983 (+174 за попередню добу). Дані по областях України — наступні (Табл.1; 2):

Таблиця 1

Захворюваність Covid-19 по областях України станом на 4.02.2022 р.

№	Область (місто)	Хворих на 4.02.22	Захворіло за останню добу	Летальні випадки на 4.02.22	Летальні випадки за останню добу
1.	Київ	375 798	2 869	8 558	18
2.	Одеська	273 895	4 136	5 757	9
3.	Харківська	273 595	1 789	6 619	6
4.	Львівська	272 458	3 791	6 266	10
5.	Дніпропетровська	263 507	2 115	9 192	7
6.	Київська	204 473	1 551	4 851	8

7.	Запорізька	192 502	1 060	5 572	20
8.	Донецька	187 379	1 799	5 345	12
9.	Хмельницька	174 191	2 081	3 521	8
10.	Івано-Франківська	168 356	1 959	3 303	10
11.	Житомирська	167 390	3 310	3 375	2
12.	Сумська	159 056	2 073	3 022	12
13.	Полтавська	156 902	1 202	3 979	3
14.	Рівненська	150 666	2 521	2 408	3
15.	Черкаська	142 323	1 16	2 804	5
16.	Чернівецька	138 545	994	3 159	7
17.	Вінницька	136 966	1 356	3 387	6
18.	Тернопільська	131 41	1 664	2 258	7
19.	Миколаївська	125 722	921	3 412	4
20.	Волинська	114 848	1 034	2 274	1
21.	Чернігівська	107 872	1 311	2 611	3
22.	Закарпатська	101 834	882	2 585	5
23.	Херсонська	88 642	1 058	2 780	2
24.	Луганська	68 204	805	2 287	3
25.	Кіровоградська	37 141	331	1 658	3

Джерело: <https://www.google.com/search?q:>

<https://zaxid.net>

[koronavirus_v_ukrayini_statistika_kilkist_hvorih_na_koronavirus_ostanni_dani_n1499341](https://zaxid.net)

Таблиця 2

**Поточна статистика по коронавірусу на 4.02.2022
(Дніпропетровська обл.)**

Показник	Кількість	Відсотки
Загальна кількість населення	3100000	

Інфіковано	263507	8,5%
Летальні випадки	9192	3,5%
Видужали	273196	90,0%
Хворіють	17119	6,5%

Джерело: <https://index.minfin.com.ua/ua/reference/coronavirus/ukraine/dnepropetrovskaya/>

Пандемія коронавірусу в світі і в Україні стала справжнім випробуванням для готельного та, особливо, ресторанного сектору країни. Вона змусила готелі і ресторани вживати невідкладні антиепідемічні та карантинні заходи. І, майже, виживати в умовах санітарних обмежень. Особливо це торкнулось фінансової складової діяльності готельно-ресторанного бізнесу.

Кожен заклад харчування, і це стосується як великих ресторанних мереж, так і маленьких фаст-фудів стикнувся з необхідністю виконувати жорсткі санітарні вимоги, і при цьому фінансово залишатися на плаву, зберігаючи як сам заклад, так і робочі місця персоналу [4]. Але, найчастіше, співробітників відправляли у відпустки, для зменшення витрат підприємства. Або скорочували заробітню платню. Більше половини працівників ресторанного сектору втратили 50% доходу і тільки близько 20% зберегли рівень оплати праці на рівні минулого 2021 р. [7]. Дві третини закладів скоротили ціни на послуги, більше 60% ресторанних закладів вдосконалили свій продукт. Третина впровадила нові цифрові сервіси в якості інструментів для роботи з користувачами своїх послуг. Багато закладів зменшувало витрати замінивши кухонне обладнання на менш енерговитратне.

Якщо розглядати більш детально дії закладів харчування під час пандемії Covid-19, то можна виокремити наступні тенденції та відповідний понятійно-категоріальний апарат питань у сфері організації харчування та в закладах харчування:

1. Безпека та гігієна приготування їжі й обслуговування клієнтів.

Цей пункт регламентовано дією постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. № 392» та додатковою постановою Кабінету міністрів №1236 від 09.01.2020.

Згідно цих документів для кафе та ресторанів обов'язково:

- a) Температурний скринінг всіх співробітників перед початком роботи. Якщо температура тіла перевищує 37,2 – співробітник до роботи не допускається;
- b) На вході до закладу повинно бути місце для обробки рук антисептиком;
- c) Відстань не менше ніж 1,5 метра між сусідніми столиками і розміщення не більше чотирьох осіб за одним столом (без урахування дітей до 14 років);
- d) Меню розміщується на вході для безконтактного ознайомлення.
- e) Видача замовлень в багаторазовій посуді допускається тільки в тому випадку, якщо її потім можна помити при високій температурі в посудомийній машині;
- f) Прилади повинні бути в індивідуальних упаковках.
- g) Постійна наявність рідкого мила, антисептиків і паперових рушників в санвузлах.
- h) Вологе прибирання виробничих приміщень і поверхонь на літніх майданчиках, місць контактів рук клієнтів і працівників не рідше ніж кожні дві години, а також перед початком і в кінці зміни;
- i) Централізований збір використаних засобів індивідуального захисту і паперових серветок в окремі урни з їх подальшою утилізацією
- j) Вакцинація працівників [8].

2. Купівля франшизи.

Термінологічно *франшиза* — це право працювати під торгівельною маркою або брендом відомого закладу. *Франчайзер* — компанія, яка за певну платню ділиться своїм ім'ям та напрацюваннями з підприємцем *франчайзі*. На цьому тлі — *франчайзінг* (спеціальний вид ліцензування) — система бізнес-відносин між франчайзером та франчайзі. При цьому володар торгівельної марки має право контролювати якість продукції підприємства — франчайзі.

Франчайзінг є досить успішною моделлю бізнесу, бо дозволяє створити власну справу та не зробити багато помилок, враховуючи досвід франчайзера. Це є дуже важливим при обмежених фінансових можливостях в момент пандемії Covid-19. При купівлі франшизи має значення сума ліцензійного вкладу та обсяг роялті. Бренд франшизи вважається головним показником, коли приймається рішення про відповідну купівлю. Також підприємці звертають увагу на розміри населеного пункту, де буде розгорнуто відповідне підприємство [9].

Купуючи франшизу підприємець отримує багато вигідних моментів. Зокрема: високу репутацію та впізнаваність продукту й можливість не витратитись на рекламу; мінімальні ризики, тому що бізнес відкривається не з нуля; готовий бізнес, який має всі шанси досягти успіху; льготні умови кредитування; підтримку франчайзера.

Для прикладу, вдалими франшизами з високим рейтингом на ринку України є: кофейні «Аroma Kava» і «My Coffee», пекарні «Франсуа», піцерії «Pizza Celentano».

3. Можливість закладів харчування працювати on-line та надавати послуги доставки страв та напоїв.

Треба сказати, що третина закладів харчування надавали послуги доставки до пандемії. Інші, для того, щоб фінансово вижити, мали організувати власну доставку страв та напоїв під час карантину. Це потребувало пристосування меню до часу та умов доставки. Також врахування можливості організації

доставки власними силами або за допомогою відповідних підприємств та сервісів доставки. Треба зауважити, що доставка страв та напоїв окупається тільки при певній вартості середнього замовлення. За інших умов, доставка є нерентабельною.

Саме присутність закладів харчування on-line і доставка страв та напоїв на роботу та додому стали тим порятунком, що дозволив втриматись на плаву багатьом ресторанам та барам. Ці заклади розглядають можливості доставки, наприклад, напоїв до будинків клієнтів, пропонують додаткові послуги як то свічки, або QR-коди з плейлистами Spotify (Spotify — сервіс для прослуховування музикальних композицій та аудіокниг без запису їх на певний прилад).

Прикладом вдалої доставки страв може бути компанія HiFood (м. Дніпро). Компанія має власний сайт, де можна замовити страви з меню для обіду або вечері. Також це можна зробити телефоном з 10.00 до 22.00. Їжа перевозиться кур'єрами в термосумках та оплачується карткою або готівкою за фактом отримання. [10]. Перевагами такої доставки є: економія часу, економія сил, економія коштів, великий вибір страв та напоїв.

Прикладом працюючої та своєчасної доставки також можуть слугувати ресторани мережі «Confetti». Вони користуються послугами наступних відомих сервісів доставки: «Глово» — це сервіс з доставкою будь-чого у будь-який час. Завантажується додаток на смартфон і робиться замовлення; «Ракета» — це український сервіс швидкої доставки їжі у бідь-яку точку міста. Завжди швидко, якісно та безпечно. Замовити страви європейської кухні від ресторанів можна завантаживши додаток на смартфон; «Bolt Food» - сервіс для замовлення улюблених страв (завантаження додатку Bolt Food).

4. *Кейтерінг* (англ. cater — обслуговувати споживачів та catering trade — ресторанний бізнес.) Цей термін означає організацію ресторанного обслуговування в офісі або вдома. Тобто, ресторан за спеціальним замовленням, пропонує і здійснює приготування й доставку їжі в дім або офіс

та ресторанне обслуговування саме в цьому місті. Офіціанти з цього ресторану обслуговують свято, ресторан надає посуд та прикрашає святкове застілля.

5. *Перегляд меню закладів харчування з точки зору санітарних норм та доставки страв.* Меню через QR-код. Паперове меню залишилось у минулому через санітарні вимоги. Під час пандемії багато ресторанів зменшило меню, тому що це скоротило час приготування та доставки їжі. Це дозволило їм вистояти в період кризи. Дорогі страви відійшли у минуле. Більше цінується авторська кухня де готують вже відомі страви. Також оптимізуються витрати. Корегування меню дозволяє задовольняти попит платоспроможного населення і бути на зв'язку з клієнтами. [1].

6. *Розвиток сегменту швидкого харчування.* Малі підприємства швидкого харчування виявилися більш підготовленими до карантинних вимог. Ці заклади пропонують ряд простих і смачних страв за доступними цінами. Страви можна взяти з собою.

7. *Безконтактні дії.* Мається на увазі автоматизація процесу обслуговування: управління голосом, безконтактні платежі, чат-боти, мобільні додатки і, навіть, роботизовані пристрої для обслуговування клієнтів.

8. *Здорова та органічна їжа й напої.*

9. *Екологічність.* Прикладом можуть слугувати вегетаріанські та веганські ресторани.

Список джерел до першого розділу

1. Гапоненко Г. І. Євтушенко О. В. Шамара І. М. Холодок В. Д. Основні тенденції розвитку ресторанного господарства України в сучасних умовах. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2021. Вип.14. С.132-141.

2. Балацька Н.Ю. Ресторанний бізнес в умовах пандемії коронавірусу: проблеми та напрями трансформації моделей розвитку. Інфраструктура ринку. 2020. Вип. 42. С. 117-122.
3. Корж, Н. В., Онищук, Н. В. Вплив пандемії covid-19 на готельну галузь. Еко
4. Ніколайчук О. А. Тренди розвитку вітчизняної індустрії гостинності в умовах covid-19. Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2021. Вип.13. С.108-114.
5. Ресторанний бізнес: ринок в епоху COVID. URL: <http://bizrating.com.ua/20/articles/1328/index.html>
6. Чаркіна Т. Ю., Марценюк Л. В., Задоя В. О., Пікуліна О. В. Стратегічні напрями управління готельно-ресторанним бізнесом в умовах кризи. Економіка та держава. 2021. №2. С. 19-23. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2021/5.pdf.
7. Електронний ресурс: <https://rabota.ua/>
8. Електронний ресурс: <http://polvet.gov.ua/uk/news/moz-opublikovalo-novi-pravyla-roboty-zakladiv-gromadskogo-harchuvannya-yaki-vidsogodni-vstupily-v-sylu-v-ukrayini-v-ramkah-poslablennya-karantynu/>
9. Електронний ресурс: <http://franch.biz/franshizy-v-Ukraine>
10. Електронний ресурс: <https://hifood.com.ua/>

РОЗДІЛ 2.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗАКЛАДІВ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ В ПЕРІОД ДІЇ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

Сучасний стан законодавства у закладах громадського харчування в період дії карантинних обмежень та наявна ситуація у цій сфері зумовлює

дослідження значної кількості питань в процесі відображення діяльності підприємств досліджуваної галузі. Проблемам правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень приділялось за останні роки, особливо починаючи з 2020 року, багато уваги, що сприяло накопиченню великого теоретичного матеріалу. Було опубліковано велику кількість статей, збірників, монографій та інших праць. Вказані питання вивчали такі дослідники як А. Бояр та К. Махновець [1], О. Єгорова та Г. Артеменко [5], Т. Жадан [6], В. Крочак та І. Стойко [7], О. Макаренко та Н. Макаренко [8], Ю. Тер-Карапелянц [24] та інші. Проте окремі питання функціонування закладів громадського харчування під час дії карантину, насамперед, впровадженням в Україні з метою запобігання поширенню на території України COVID-19, залишаються недостатньо дослідженими. Також потребують оптимізації та певного послаблення карантинні заходи, запроваджені щодо закладів громадського харчування, у зв'язку із загальними негативними тенденціями у харчовій галузі, зважаючи на вторгнення РФ в Україну.

Метою дослідження є аналіз правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень, а також опрацювання й розробка основних заходів щодо удосконалення нормативного регулювання вказаної діяльності.

Особливість розвитку та функціонування сфери закладів громадського харчування в соціальному, економічному та правовому прояві полягає у забезпеченні якості життя населення засобами задоволення фізіологічних потреб людини. Розвиток цієї господарсько-торговельної діяльності обумовлює появу підприємств громадського харчування різних типів та цінкових категорій, що надає можливість споживачам обирати таке підприємство ресторанної сфери, яке найбільш підходить за критеріями.

Однією з найбільш визначальних ознак закладів громадського харчування є їх зв'язок із зовнішнім середовищем. Заклад громадського харчування як

організація є відкритою системою, вона перебуває в безперервній взаємодії із зовнішнім середовищем і має з ним зворотній зв'язок. Для ефективного функціонування заклад ресторанного бізнесу повинен вивчати зміни в оточуючому середовищі, аналізувати їх і відповідно реагувати на них. На заклади ресторанного бізнесу впливає значна кількість зовнішніх чинників, одним із визначальних з яких є у останні роки чинник впровадження дії карантинних обмежень, що вимагає відповідного та ефективного правового регулювання.

До основних форм державно-правового регулювання належать: правове регулювання діяльності; фінансово-бюджетне й податкове регулювання ринку товарів і послуг; грошово-кредитне регулювання сукупного попиту і сукупної пропозиції; цінова політика; вироблення регламентуючих норм і стандартів [23, с. 354].

Сфера громадського харчування відноситься до господарсько-торговельної діяльності, якою згідно з нормами ст. 263 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року є діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг [2].

Безпосередньо правове регулювання правовідносин у сфері організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень полягає у тому, що за допомогою свого державного апарату держава обирає відповідні юридичні засоби та методи, спроможні виконати функції держави у сфері забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, захисту населення від інфекційних хвороб.

Правове регулювання відносин у сфері функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень передбачає застосування владного впливу держави на упорядкування, закріплення,

охорону та розвиток карантинних відносин, унеможливлення небажаних наслідків у вигляді захворювань, летальних випадків тощо, за допомогою юридичних засобів та методів, які є у резерві держави.

Так, одним із профільних законів у цій сфері є Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. Відповідно до ст. 30 цього Закону з метою запобігання особливо небезпечним, небезпечним інфекційним хворобам, масовим неінфекційним захворюванням (отруєнням) та радіаційним ураженням Кабінет Міністрів України установлює карантинно-обмежувальні заходи на території виникнення і поширення інфекційних хвороб та уражень людей. У випадку виникнення, або загрози виникнення, поширення небезпечних, особливо небезпечних інфекційних хвороб, масових неінфекційних захворювань (отруєнь), радіаційних уражень населення органи виконавчої влади та місцевого самоврядування у межах своїх повноважень та за поданням відповідних головних державних санітарних лікарів можуть запроваджувати на відповідних територіях (об'єктах) особливі карантинні умови та режими [13].

Більш детально регулює карантинні відносини, у т.ч. й з організації функціонування закладів громадського харчування, Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 року № 1645-III [18].

Насамперед важливим є визначення самого терміну «карантин» – це адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб (ст. 1).

Відразу варто зазначити недосконалість вказаної дефініції. Зокрема, до карантинних віднесено лише (і виключно) адміністративні та медико-санітарні заходи. Проте детальний аналіз ст.ст. 29, 30, 33 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», постанови Кабінету Міністрів України про встановлення карантину дає підстави стверджувати,

що до вказаних заходів відносяться також інформаційні (доведення до відома населення через ЗМІ), господарські (зміна режимів роботи підприємств, установ, організацій), муніципальні (контроль органами місцевого самоврядування) та інші. Звісно, основними є адміністративні та медико-санітарні заходи, проте варто передбачити застосування також і інших заходів. У такому вигляді «карантин» буде визначено як адміністративні, медико-санітарні, господарські, інформаційні та інші заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Відповідно до ст. 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» карантин встановлюється та відміняється Кабінетом Міністрів України. Питання про встановлення карантину порушує перед Кабінетом Міністрів України Міністерство охорони здоров'я за поданням головного державного санітарного лікаря України.

До 31 травня 2022 року на території України введено карантин з метою запобігання поширенню на території України COVID-19 постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 року № 1236 [12]. Вказана постанова встановлює певні норми щодо функціонування закладів громадського харчування. Зокрема, залежно від епідемічної ситуації встановлюється «зелений», «жовтий», «помаранчевий» або «червоний» рівень епідемічної небезпеки поширення COVID-19 (крім періоду воєнного стану).

За «зеленим» рівнем епідемічної небезпеки у закладах громадського харчування забороняється проведення масових заходів без одягнутих усіма учасниками та організаторами заходу засобів індивідуального захисту, зокрема захисних масок або респіраторів, які закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно.

Ці обмеження за «зеленим» рівнем не застосовуються у закладах громадського харчування за умови наявності в усіх учасників та

організаторів заходу документа, який підтверджує отримання повного курсу вакцинації, міжнародного, внутрішнього COVID-сертифіката України, виданого в Україні відповідно до Порядку формування та використання сертифіката, що підтверджує вакцинацію від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, негативний результат тестування або одужання особи від зазначеної хвороби, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 червня 2021 року № 677 [3], або іноземного сертифіката, за умови підтвердження чинності зазначених сертифікатів відповідно до вказаної постанови Кабінету Міністрів України.

У випадку встановлення «жовтого» та «червоного» рівнів епідемічної небезпеки додатково до обмежувальних протиепідемічних заходів для закладів громадського харчування забороняється приймання відвідувачів, крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос.

Карантин встановлюється на період, необхідний для ліквідації епідемії чи спалаху особливо небезпечної інфекційної хвороби. На цей період можуть змінюватися режими роботи закладів громадського харчування, вноситися інші необхідні зміни щодо умов їх виробничої та іншої діяльності.

Відповідно до ст. 33 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» у закладах громадського харчування в період дії карантинних обмежень можуть провадитись поточні дезінфекційні заходи – заходи по декілька разів на день залежно від епідемічної ситуації.

На сьогодні основним підзаконним актом у сфері правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень є постанова головного державного санітарного лікаря України від 6 жовтня 2021 року № 13, якою встановлено Протиепідемічні заходи в закладах громадського харчування на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) [16].

Зокрема, організація роботи та обслуговування в закладах громадського харчування здійснюється відповідно до вимог санітарного законодавства, законодавства про безпеку та окремі показники якості харчових продуктів, вимог, встановлених Кабінетом Міністрів України на період карантину та із урахуванням необхідності забезпечення належних протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання ускладнення епідемічної ситуації внаслідок COVID-19. При цьому відповідальність за організацію та виконання протиепідемічних заходів покладається на керівника та/або адміністратора закладу громадського харчування.

До роботи персонал закладу громадського харчування допускається за умови використання засобів індивідуального захисту – респіраторів, захисних масок, які закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, після проведення вимірювання температури тіла (термометрії). Проведення термометрії рекомендується здійснювати безконтактним методом, у випадку здійснення контактним повинна забезпечуватися обов'язкова дезінфекція виробу, яким здійснюється термометрія (термометра тощо), після кожного його використання.

Персонал закладу громадського харчування повинен бути забезпечений засобами індивідуального захисту із такого розрахунку: 1 захисна маска на 3 години роботи. Вказані засоби захисту мають бути у наявності із розрахунку на не менше, ніж на 2 робочих дні. Після кожного зняття засобів захисту та перед одяганням чистих засобів працівник закладу громадського харчування повинен ретельно вимити руки з милом або обробити їх антисептичним засобом.

Всередині закладу громадського харчування (найоптимальніше – поряд з входом у заклад громадського харчування, або поруч із місцем видачі замовлень (при роботі закладу громадського харчування на виніс) організуються місця для обробки рук спиртовмісними антисептиками із

концентрацією активно діючої речовини понад 60 відсотків для ізопропілових спиртів та понад 70 відсотків для етилових спиртів.

У закладі громадського харчування проводяться наступні заходи в період дії карантинних обмежень: біля місць потенційного скупчення людей наноситься маркування для перебування в черзі з дотриманням дистанції між клієнтами; забезпечується розміщення відвідувачів; дозволяється відокремлення частини стола перегородкою; меню розміщуються для безконтактного ознайомлення біля входу або місця прийняття замовлення; видача замовлень в багаторазовому посуді здійснюється виключно за наявності умов для механізованого миття посуду з застосуванням посудомийної машини; дозволяється користуватись одноразовим посудом з картону або паперу; забезпечується можливість безготівкового (безконтактного) розрахунку тощо.

Також заклад громадського харчування в період дії карантинних обмежень повинен забезпечити: виконання умов з недопущення утворення черг та скупчення відвідувачів; постійну наявність рідкого мила, антисептиків та паперових рушників в санвузлах / пеленальних кімнатах; інформування клієнтів щодо встановлених обмежень; постійне вологе прибирання; централізований збір та утилізацію використаних засобів індивідуального захисту тощо.

Інші аспекти правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень встановлено відповідними нормативними актами.

Зокрема, певні санітарні вимоги до закладів громадського харчування визначають відповідно до основних характеристик, встановлених ДСТУ 4281:2004 «Заклади ресторанного господарства. Класифікація»: місце розташування закладу і стан прилеглої території; вид, тип та особливості будівлі; рівень оснащення закладів устаткуванням, меблями, посудом, столовими приборами, столовою білизною; процес обслуговування;

асортимент продукції й вимоги до оформлення меню, преїскуранту та карти вин; освітньо-кваліфікаційний рівень персоналу; номенклатура додаткових послуг тощо [4].

Правила роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства, затверджені наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24 липня 2002 року № 219, передбачають, що суб'єктами господарської діяльності повинен забезпечуватися належний санітарний стан виробничих, торговельних і складських приміщень, а також прилеглої до підприємства території, упорядкування та озеленіння. Торговельно-технологічне обладнання, інвентар та посуд повинні бути виготовлені з матеріалів, дозволених Головним державним санітарним лікарем України [15].

Відповідно до типу у закладах громадського харчування в період дії карантинних обмежень має бути передбачено наявність необхідного устаткування для готування та продажу їжі згідно з Рекомендованими нормами, затвердженими Наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 3 січня 2003 року № 2 [17]. Відповідно до типу і класу закладу ресторанне господарство має бути передбачено наявність достатньої кількості столового посуду, приборів та столової білизни згідно з СанПиН № 42-123-5777.

Згідно із нормами пп. 32 і 33 Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 року № 833, заклад громадського харчування в період дії карантинних обмежень повинен утримувати торговельні та складські приміщення, а також прилеглу до них територію відповідно до санітарних норм. Під час продажу товарів і після закінчення виїзної (виносної) торгівлі заклад громадського харчування зобов'язаний вжити заходів для дотримання чистоти на місці торгівлі та навколо нього. Адміністрація закладу громадського харчування, в

якому здійснюється продаж продовольчих товарів, зобов'язана забезпечити кожного працівника одягом, що відповідає санітарним нормам. Для зберігання верхнього одягу та особистих речей працівників обладнується окреме приміщення. У випадку зберігання товарів у складських приміщеннях і розміщення їх у торговельних залах чи на об'єктах дрібнороздрібної мережі працівники закладу громадського харчування зобов'язані дотримуватися принципу товарного сусідства, санітарних норм, норм складування і вимог протипожежної безпеки [14].

Усі харчові продукти і продовольча сировина у закладах громадського харчування в період дії карантинних обмежень повинні бути з документами, наявність яких передбачена чинними нормативно-правовими актами. Харчові продукти і продовольча сировина, які надходять у заклади громадського харчування в період дії карантинних обмежень, повинні відповідати вимогам чинного законодавства, чинних нормативно-правових актів і нормативних документів щодо показників якості та безпеки харчових продуктів, упаковки, маркування, транспортування, приймання і зберігання. Заклад громадського харчування в період дії карантинних обмежень повинен реалізовувати харчові продукти, які підлягають обов'язковій сертифікації, за умови наявності в документах, згідно з якими вони надійшли, реєстраційних номерів сертифіката відповідності чи свідоцтва про визнання відповідності та/або декларації про відповідність, якщо це встановлено технічним регламентом з підтвердження відповідності на відповідні харчові продукти.

Неякісні та небезпечні харчові продукти і продовольча сировина підлягають вилученню з обігу в порядку, установленому Законом України «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції» від 14 січня 2000 року № 1393-XIV [11]. Не допускаються до обігу фасовані вітчизняні та імпорتنі харчові продукти, етикетування яких не відповідає законам України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів»

від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР (в редакції Закону України від 22 липня 2014 року № 1602-VII) [20], «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції» від 10 липня 2018 року № 2496-VIII [21], «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів» від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII [19] та іншим відповідним нормативним документам та/або технічним регламентам на продукцію.

Інші вимоги до діяльності закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень встановлені відповідними законами та іншими актами, зокрема, нормами ДСТУ 3279-95 «Стандарти послуг. Основні положення», ДСТУ 3862-99 «Громадське харчування. Терміни та визначення», а також СанПиН № 42-123-4117, СанПиН № 42-123-5777, ГОСТ 12.1.004, ГОСТ 12.1.005, ГОСТ 12.1.019 та ГОСТ 17.2.3.02 та іншими.

Правове регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень також передбачає заходи із здійснення контролю за дотриманням обмежувальних протиепідемічних заходів у вказаних закладах.

Організація та контроль за дотриманням встановленого на території карантину правового режиму, своєчасним і повним проведенням профілактичних і протиепідемічних заходів покладаються на місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Так, у громадських місцях, у т.ч. й закладах громадського харчування, розважальних закладах (нічних клубах) працівники Національної поліції, Національної гвардії, посадові особи, уповноважені органами місцевого самоврядування, мають право проводити вибіркову перевірку документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство чи її спеціальний статус, а також довідок про звернення за захистом в Україні, виданих відповідно до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 року № 3671-VI [9], документів, що

підтверджують вакцинацію від COVID-19, негативний результат тестування або одужання особи від зазначеної хвороби у випадках, коли це є підставою для незастосування обмежувальних протиепідемічних заходів, передбачених для відповідних рівнів епідемічної небезпеки. Перевірка чинності COVID-сертифіката у закладах громадського харчування здійснюється з використанням мобільного додатка Порталу Дія або в інших інформаційних системах.

Також на період дії карантинних обмежень Державна служба з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів посилює державний нагляд (контроль) за дотриманням санітарного законодавства і здійсненням протиепідемічних заходів закладами громадського харчування.

Наостанок варто вказати, що, відповідно до п. 2 постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» передбачені цієї постановою заходи тимчасово не діють в Україні на період воєнного стану, введеного відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року № 389-VIII [22] Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року № 64 [10].

На період воєнного стану в Україні закладам громадського харчування в період дії карантинних обмежень рекомендовано дотримуватися протиепідемічних заходів, спрямованих на запобігання поширенню COVID-19, а закладам охорони здоров'я – забезпечити готовність до реагування на спалахи COVID-19 в умовах режиму воєнного стану.

Список джерел до другого розділу

- 1) Бояр А., Махновець К. Вплив глобальної пандемії на світову та вітчизняну економіку. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2021. № 2 (10). С. 177–188.
- 2) Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
- 3) Деякі питання формування та використання сертифіката, що підтверджує вакцинацію від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, негативний результат тестування або одужання особи від зазначеної хвороби : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 червня 2021 року № 677. *Офіційний вісник України*. 2021. № 54. Ст. 3342.
- 4) ДСТУ 4281 :2004. Заклади ресторанного господарства. Класифікація. Зі скасуванням ГОСТ 30389-95 ; введ. 31.03.2004 / розроб. Р. Андрющенко ; Національний стандарт України. Офіц. вид. Київ : Держспоживстандарт України, 2004. 41 с.
- 5) Єгорова О. В., Артеменко Г. П. Проблеми малого бізнесу України під час пандемії коронавірусу. *Модернізація економіки : сучасні реалії, прогнозні сценарії та перспективи розвитку* : Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон, 28 квітня 2020 р.) / орг. комітет : Н. В. Шандова (голова) та ін. Херсон : ФОП Вишемирський В. С., 2020. С. 241–243.
- 6) Жадан Т. А. Глобальні виклики та нові ризики на шляху розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні. *Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2020 рік* : в 2-х тт. Т. 1. Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–2020» : тр. 16-ї Міжнар. наук.-

практ. конф. (м. Харків, 2-4 грудня 2020 р.) / ред. Є. М. Строков ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т» та ін. Харків : Томенко Ю. І., 2020. С. 129–132.

7) Крочак В. В., Стойко І. І. Ресторанний бізнес в умовах карантину. *Соціальні та економічні вектори інноваційного розвитку бізнес-структур* : Матеріали ІХ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 23 квітня 2020 р.) / орг. комітет : Р. М. Рогатинський (голова) та ін. Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2020. С. 45–46.

8) Макаренко О. Ю., Макаренко Н. А. Ефективність державної регуляторної політики в період пандемії covid-19 : адміністративно-правовий аспект. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 3 (76). С. 92–100.

9) Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 липня 2011 року № 3671-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 59. Ст. 2347.

10) Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. *Голос України*. 2022. № 37. 24 лютого. (Указ затверджено Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-ІХ).

11) Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції : Закон України від 14 січня 2000 року № 1393-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 12. Ст. 95.

12) Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 року № 1236. *Офіційний вісник України*. 2021. № 1. Ст. 14.

13) Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

14) Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 червня 2006 року № 833. *Офіційний вісник України*. 2006. № 25. Ст. 1818.

15) Про затвердження Правил роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 24 липня 2002 року № 219. *Офіційний вісник України*. 2002. № 34. Ст. 1633.

16) Про затвердження протиепідемічних заходів в закладах громадського харчування на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) : Постанова головного державного санітарного лікаря України від 6 жовтня 2021 року № 13. *Верховна Рада України : Офіційний вебпортал парламенту України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0013488-21>.

17) Про затвердження Рекомендованих норм технічного оснащення закладів громадського харчування : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 3 січня 2003 року № 2. *Верховна Рада України : Офіційний вебпортал парламенту України*. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002569-03>.

18) Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 6 квітня 2000 року № 1645-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 29. Ст. 228.

19) Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII. *Офіційний вісник України*. 2019. № 13. Ст. 464.

20) Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23 грудня 1997 року № 771/97-ВР (в редакції Закону України від 22 липня 2014 року № 1602-VII). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 41-42. Ст. 2024.

21) Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції : Закон України від 10 липня 2018 року № 2496-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 62. Ст. 2131.

22) Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Офіційний вісник України*. 2015. № 46. Ст. 1449.

23) Сватюк О. Р. Діючий механізм управління підприємствами громадського харчування. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна*. 2004. Випуск 15. С. 351–356.

24) Тер-Карпетянц Ю. М. Вплив пандемії COVID-19 на економіку, бізнес та населення України. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця* : Матеріали V наук.-практ. конф. : тези доп. (м. Харків, 26–27 листопада 2020 р.) / відп. за випуск С. П. Євсєєв. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 244–245.

РОЗДІЛ 3.

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОГО ХАРЧУВАННЯ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ, СПРИЧИНЕНОЇ COVID-19

Конституція України до числа соціальних прав включає право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49),

належні, безпечні й здорові умови праці (ст. 43). Відповідно до ч. 4 ст. 42 Конституції України наша держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, сприяє діяльності громадських організацій споживачів [5]. Тобто, відповідно до Основного Закону України держава повинна передбачати систему заходів для встановленого Конституцією України обов'язку щодо захисту прав споживачів, у тому числі й у сфері громадського харчування.

Питання юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 вивчали такі автори як А. А. Вознюк та С. С. Чернявський [1; 23], С. С. Ковальова [2], В. В. Крикун [6], В. І. Мотиль та Я. О. Дякін [8], О. М. Нестеренко [9] та інші. Проте порівняно невелика кількість публікацій, у яких розглядалися окремі аспекти юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19, не охоплює та не вирішує багатьох як теоретичних, так і практичних проблем, викликаних, у першу чергу, відсутністю однозначного підходу щодо притягнення до юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19. Результатом є невизначеність із низки принципово важливих питань: щодо видів юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, її підстав, процесуального порядку притягнення винних до юридичної відповідальності, суб'єктів, які мають повноваження розглядати справи (провадження) про порушення у вказаній сфері тощо.

Метою дослідження є комплексний аналіз юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19, а також опрацювання основних заходів щодо удосконалення нормативного регулювання вказаної відповідальності.

Коронавірусна хвороба (англ. coronavirus disease 2019, аббревіатура COVID-19 затверджена як скорочена офіційна назва) – на сьогодні це

інфекційна хвороба, вперше виявлена у людини в грудні 2019 року в місті Ухань, провінція Хубей, КНР. Хвороба COVID-19 почалася як спалах, що розвинувся у пандемію. Причиною хвороби став коронавірус SARS-CoV-2 (стара назва, до 2019 року – 2019-nCoV), циркуляція якого у людській популяції до грудня 2019 року була невідомою. 11 березня 2020 року Всесвітня організація охорони здоров'я (далі – ВООЗ) оголосила початок пандемії COVID-19.

Пандемію цієї хвороби ВООЗ визнала надзвичайною ситуацією у галузі міжнародної охорони здоров'я та внесла заходи з боротьби проти неї до тимчасових рекомендацій згідно з Міжнародними медико-санітарними правилами 2005 року. Щоб уникнути стигматизації, пов'язаної з географічним регіоном, де виникли перші випадки захворювання, а також з расовою приналежністю чи певною етнічною групою, ВООЗ затвердила зрештою офіційну назву захворювання як «коронавірусна хвороба 2019 (COVID-19)». В Україні на лютий 2022 року COVID-19 зачепив більше 4,6 млн. громадян України, близько 104000 летальних випадків [10].

Для попередження захворювань, спричинених пандемією COVID-19, та для зменшення наслідків, на всій території України запроваджуються різні рівні епідемічної небезпеки та «карантинні» рейди. Наприклад, у Дніпрі співробітники «Муніципальної варти», департаменту реклами та поліцейські у лютому 2022 року перевіряють транспортні засоби, магазини та заклади громадського харчування на дотримання епідеміологічних норм. Причому загалом спостерігається позитивна тенденція щодо зменшення порушень у дотриманні вимог: якщо минулого року було зафіксовано 130 правопорушень, то 2 2022 році від початку року – лише 4 [20].

Вказані дані свідкують про важливість дотримання санітарних та епідемічних правил у цій сфері, а також про застосування юридичної відповідальності як превентивної та каральної міри за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19.

Основи юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19, як і будь-якої іншої юридичної відповідальності, установлені Конституцією України. Відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 92 Конституції України засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них, визначаються виключно законами України.

Вказане положення означає, що юридична відповідальність за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 має бути визначена тільки на рівні закону (кодексу), а не на рівні підзаконних актів. З іншої сторони, підзаконні акти можуть містити певні норми та встановлювати положення, за порушення яких законами України визначено юридичну відповідальність у цій сфері.

Одним із основних законів є Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» від 24 лютого 1994 року № 4004-XII [16]. Відповідальність за порушення санітарного законодавства визначено у розд. VI цього Закону (ст.ст. 45-49), хоча про неї вказано і у інших статтях Закону: ст. 26 – відповідальність власників підприємств, установ, організацій або уповноважених органів за організацію і своєчасність проходження працівниками обов'язкових медичних оглядів, ст. 38 – відповідальність за втручання у дії посадових осіб, які здійснюють державний санітарно-епідеміологічний нагляд, що перешкоджає виконанню ними службових обов'язків; ст. 44 – відповідальність посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби України тощо.

У розд. VI Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачено такі види юридичної відповідальності за порушення у цій сфері: дисциплінарна відповідальність за порушення санітарного законодавства (ст. 45); адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного

законодавства (ст.ст. 46-47); цивільно-правова відповідальність за порушення санітарного законодавства (ст. 48); кримінальна відповідальність за порушення санітарного законодавства (ст. 49). Отже, у розд. VI Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачено всі основні види юридичної відповідальності.

Так, відповідно до ст. 45 працівники підприємств, установ, організацій, дії яких призвели до порушення санітарного законодавства, невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби, підлягають дисциплінарній відповідальності згідно з законодавством.

Основи дисциплінарної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 встановлює Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року [3] (далі – КЗпП України) (гл. X та інші статті) та деякі інші закони, які передбачають застосування дисциплінарної відповідальності – Дисциплінарний статут Національної поліції України, затверджений Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII [13], Дисциплінарний статут служби цивільного захисту, затверджений Законом України від 5 березня 2009 року № 1068-VI [14] та інші.

Порядок притягнення винних до дисциплінарної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 фактично не відрізняється від інших процесуальних порядків, за деякими виключеннями. Наприклад, відповідно до норм гл. XIX КЗпП України, під час дії карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), строки звернення до районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду за вирішенням трудових спорів, визначені ст. 233 цього Кодексу, продовжуються на строк дії такого карантину.

Засади адміністративної відповідальності за порушення санітарного законодавства у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 визначені у ст. 46 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення». Зокрема, назва цієї статті – «Адміністративна відповідальність та фінансові санкції за порушення санітарного законодавства». Проте фактично у цій статті вміщені тільки норми про фінансові санкції, а норми про адміністративну відповідальність відсутні.

Щодо фінансових санкцій, то до підприємств, підприємців, установ, організацій, які порушили санітарне законодавство, застосовуються фінансові санкції за передачу замовникові або у виробництво і застосування конструкторської, технологічної та проектної документації, що не відповідає вимогам санітарних норм, за реалізацію продукції, забороненої до випуску і реалізації посадовими особами органів державної санітарно-епідеміологічної служби та за інші правопорушення. Ст. 47 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» також установлює порядок накладення і стягнення штрафів та застосування фінансових санкцій за порушення санітарного законодавства.

Ст. 48 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачена цивільно-правова відповідальність за порушення санітарного законодавства. У диспозиції цієї статті визначена цивільно-правова відповідальність за порушення санітарного законодавства, що призвело до виникнення захворювань, до отруєнь тощо, а також вказано про обов'язок відшкодувати збитки, компенсувати додаткові витрати. У випадку відмови від добровільної компенсації вказаних витрат та/або відшкодування збитків ці спори розглядаються у судовому порядку, передбаченому нормами Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 року [21] та Цивільного процесуального кодексу України від 18 березня 2004 року (в редакції Закону України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII) [22].

Ст. 49 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачає застосування найтяжчого виду юридичної відповідальності – кримінальної. Зокрема, діяння проти здоров'я населення, вчинені внаслідок порушення санітарного законодавства, тягнуть за собою кримінальну відповідальність згідно з законом. Оскільки підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад кримінального правопорушення, передбаченого Кримінальним кодексом України від 5 квітня 2001 року [7] (далі – КК України), то кримінальна відповідальність за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 також встановлена виключно КК України.

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» – не єдиний, яким визначено підстави застосування юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19.

Так, Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 року № 1645-III [18] визначає основні правові, організаційні та фінансові засади діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, інших суб'єктів та встановлює відповідальність юридичних і фізичних осіб у сфері захисту населення від інфекційних хвороб.

Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб» передбачено юридичну відповідальність за відмову у наданні інформації, умисне перекручення або приховування об'єктивних даних про захворювання населення на інфекційні хвороби посадові особи органів, та інших закладів (ст. 17), за неправомірне розголошення інформації про інфекційні хвороби (ст. 35). Також у Законі України «Про захист населення від інфекційних хвороб» є загальна відсылна норма про відповідальність за порушення законодавства про захист населення від інфекційних хвороб – винні особи несуть відповідальність згідно із законами України (ст. 41).

Законом України «Про дитяче харчування» від 14 вересня 2006 року № 142-V [15] передбачено цивільно-правову, адміністративну, дисциплінарну або кримінальну відповідальність за порушенні вимог законодавства про дитяче харчування (ст. 12).

Зупинимось більш детально на застосуванні адміністративної та кримінальної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19.

Так, як вже було зазначено, ст. 46 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» визначає лише застосування фінансових санкцій, а норми про адміністративну відповідальність у цій статті відсутні. Тому варто звернутися до норм основного акту у сфері адміністративної відповідальності – Кодексу України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [4] (далі – КУпАП).

КУпАП встановлено адміністративну відповідальність за окремі адміністративні правопорушення, які можуть бути вчинені у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19.

Так, основна стаття КУпАП, за якою притягується більшість суб'єктів у сфері громадського харчування – ст. 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей». За ч. 1 цієї статті настає адміністративна відповідальність за порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами, за ч. 2 – за перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно.

За ст. 44-3 КУпАП протиправність охоплює адміністративні проступки, які завдають безпосередньої шкоди здоров'ю населення, а також які не пов'язані із настанням шкідливих наслідків, а криють у собі лише загрозу (шкоду) чи її небезпеку. Зокрема, порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 за відсутності шкідливих наслідків все одно тягне за собою адміністративну відповідальність, адже такі поступки засвідчують небажання підкорятися закону, загальнообов'язковим санітарним правилам, тобто безпосередньо посягають на правову форму.

Суб'єктом адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП, може бути громадянин України, якому виповнилось 16 років, а також іноземці та особи без громадянства.

Об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП, характеризується наявністю самого діяння (дій або бездіяльності), протиправних наслідків та причинного зв'язку між ними (хоча останні є факультативними ознаками). Хоча більшість діянь є вчиненими шляхом дії, активної протиправної поведінки, проте протиправна поведінка може виражатись і у бездіяльності – зокрема, у невиконанні санітарних норм.

Склад об'єктивної сторони порушення правил щодо карантину людей визначено у ст. 44-3 КУпАП, а також у інших законодавчих актах – як у вже проаналізованих законах України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про захист населення від інфекційних хвороб», так і у підзаконних актах.

На сьогодні чинні (до 31 березня 2022 року) норми Постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 9 грудня 2020 року № 1236 [12], які

визначають особливі карантинні заходи, порушення яких і складатиме об'єктивну сторону ст. 44-3 КУпАП.

Зокрема, передбачено для «зеленого» рівня епідемічної небезпеки заборону на: проведення масових (культурних, спортивних, розважальних, соціальних, релігійних, рекламних, наукових, освітніх, професійних тематичних та інших) заходів (у тому числі в розважальних закладах (нічних клубах) і закладах громадського харчування) без одягнутих усіма учасниками та організаторами заходу засобів індивідуального захисту, зокрема захисних масок або респіраторів, які закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно; приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері громадського харчування (барів, ресторанів, кафе тощо), крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос.

На території регіонів, на яких установлений «червоний» рівень епідемічної небезпеки, додатково до вказаних обмежувальних протиепідемічних заходів, забороняється приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері громадського харчування (барів, ресторанів, кафе тощо), крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос тощо.

Також Постановою головного державного санітарного лікаря України від 6 жовтня 2021 року № 13 було затверджено Протиепідемічні заходи в закладах громадського харчування на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) [17]. Так, у закладі громадського харчування обов'язково здійснюється вимірювання температури тіла відвідувачів безконтактним методом, біля місць потенційного скупчення людей повинно бути нанесено маркування для перебування в черзі з дотриманням дистанції між клієнтами відповідно до вимог, встановлених Кабінетом Міністрів України тощо.

Суб'єктивну сторону адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 44-3 КУпАП, визначає вина особи, мета та мотив її поведінки. Центральне місце тут займає оцінка вини – психічного ставлення особи до вчиненого нею адміністративного протиправного діяння. Мета і мотив – факультативні ознаки ст. 44-3 КУпАП, хоча у багатьох випадках їх наявність впливає (в основному негативно) на зміст правопорушення.

Також у КУпАП наявні норми про адміністративну відповідальність за порушення санітарних норм (ст. 42), порушення законодавства про закупівлі, що здійснюються відповідно до положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17 березня 2020 року № 530-IX [11] (ст. 164-14), за порушення порядку формування та застосування цін і тарифів, вчинені під час карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України, на товари протиепідемічного призначення, що необхідні для запобігання поширенню епідемій, пандемій коронавірусної хвороби (COVID-19) (ч. 2 ст. 165-2), за ввезення в Україну, вивезення з України, транзит через її територію, вивезення з карантинних зон або ввезення до них об'єктів регулювання, які не пройшли фітосанітарного контролю (ст. 106).

Варто також зазначити, що певними актами можуть запроваджуватись спеціальні норми у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19. так, відповідно до пп. 38 і 39 Порядку обслуговування громадян залізничним транспортом, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 19 березня 1997 року № 252 [19], на вокзалах та у спеціально визначених місцях пасажирських поїздів в установленому порядку можуть надаватися послуги громадського харчування, які повинні відповідати вимогам санітарного законодавства.

Щодо кримінальної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19, то КК України на

містить прямих норм про кримінальну відповідальність за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19, зокрема, такі терміни як «карантин», «COVID-19», у КК України відсутні.

Проте системний аналіз норм КК України надає підстави стверджувати, що до кримінальної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 може бути притягнутий суб'єкт, який вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ст. 227 КК України – «Умисне введення в обіг на ринку України (випуск на ринок України) небезпечної продукції».

Безпосереднім об'єктом цього кримінального правопорушення є охоронювані Конституцією та законами України, зокрема, кримінальним законом України, суспільні відносини у сфері обслуговування споживачів, а саме щодо встановленого порядку введення в обіг (випуску на ринок України) безпечної продукції. Додатковим безпосереднім об'єктом можуть бути суспільні відносини щодо охорони здоров'я споживачів у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19.

Список джерел до третього розділу

1. Вознюк А. А., Чернявський С. С. Порушення правил і норм щодо запобігання COVID-19: актуальні проблеми кримінальної та адміністративної відповідальності. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2020. № 1 (19). С. 8–19.
2. Ковальова С. С. Відповідальність за порушення карантину та санітарних правил і норм щодо запобігання поширенню коронавірусної інфекції (COVID-19) в Україні. *Право. Людина. Довкілля*. 2020. Том 11. № 2. С. 158–168.
3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1971. Додаток до № 50. Ст. 375.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.

5. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (із змінами). *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

6. Крикун В. В. Об'єктивні особливості адміністративних правопорушень, передбачених статтею 44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення та їх вплив на сферу повноважень Національної поліції України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 89 (2). С. 153–163.

7. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

8. Мотиль В. І., Дякін Я. О. Проблеми адміністративної відповідальності за порушення правил щодо карантину людей. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2020. Том 4 № 92. С. 224–233.

9. Нестеренко О. М. Відповідальність як засіб боротьби держави з наслідками COVID-19. *Інноваційні технології публічного управління та адміністрування : теорія і кращі практики 21 століття* : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Мелітополь, 17 листопада 2020 р.) / відп. ред. Г. В. Ортіна. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2020. С. 192–194.

10. Оперативна інформація про поширення коронавірусної інфекції 2019-nCoV. *Міністерство охорони здоров'я України*. 2022. 18 лютого. URL : <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-cov19>.

11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної

хвороби (COVID-19) : Закон України від 17 березня 2020 року № 530-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 16. Ст. 100.

12. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 року № 1236. *Офіційний вісник України*. 2021. № 1. Ст. 14.

13. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII. *Офіційний вісник України*. 2018. № 54. Ст. 1882.

14. Про Дисциплінарний статут служби цивільного захисту : Закон України від 5 березня 2009 року № 1068-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2009. № 29. Ст. 398.

15. Про дитяче харчування : Закон України від 14 вересня 2006 року № 142-V. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 44. Ст. 433.

16. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

17. Про затвердження протиепідемічних заходів в закладах громадського харчування на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) : Постанова головного державного санітарного лікаря України від 6 жовтня 2021 року № 13. *Верховна Рада України : Офіційний вебпортал парламенту України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0013488-21>.

18. Про Порядок обслуговування громадян залізничним транспортом : Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 1997 року № 252. *Офіційний вісник України*. 1997. № 12. Т. 1. С. 167.

19. Руденко І. У Дніпрі перевірили транспорт та громадські заклади на дотримання карантинних вимог : що виявили. *Суспільне Дніпро*. 2022. 8 лютого. URL : <https://suspilne.media/208431-na-dnipropetrovsini-posadovciv-derzprodspoizsluzbi-pidozruut-u-vimaganni-habariv-z-pidpriemciv/>.

20. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356.

21. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року (в редакції Закону України від 3 жовтня 2017 року № 2147-VIII). *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.

22. Чернявський С. С., Вознюк А. А. Проблеми відповідальності за порушення правил і норм щодо запобігання поширенню COVID-19. *Кримінологічна теорія і практика : досвід, проблеми сьогодення та шляхи їх вирішення* : Матеріали міжвузів. наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 28 травня 2020 р.) : У 2-х чч. / редкол. : В. В. Черней та ін. Київ : НАВС, 2020. Ч. 1. С. 20–26.

ВИСНОВКИ

Епідемія коронавірусу в світі стала екзаменом на виживання для готельного та, особливо, ресторанного сектору України. Готелі та ресторани були змушені вживати невідкладні дії антиепідемічного характеру для безпеки своєї та клієнтів а, також, триматись на плаву за умов фінансових обмежень. За цей час з'явилися певні тенденції, тренди поведінки та мовний і категоріальний апарат, які відповідають карантинним умовам роботи закладів харчування. До них відносяться:

- *Безпека та гігієна приготування їжі й обслуговування клієнтів* (постанови Кабінету Міністрів України від 20.05.2020 р. № 392» та додатковою постановою Кабінету міністрів №1236 від 09.01.2020). Передбачає: температурний скринінг всіх співробітників перед початком роботи; обробка рук антисептиком; відстань не менше 1,5 метрів між столиками і розміщення не більше чотирьох осіб за одним столом; безконтактного ознайомлення з меню; прилади запаковано в індивідуальні упаковки. наявність рідкого мила, антисептиків і паперових рушників в санвузлах; вологе прибирання виробничих приміщень і поверхонь; вакцинація працівників
- *Купівля франшизи (відкриття власного бізнесу з перенесенням ризиків на франчайзера).*
- *Можливість закладів харчування працювати on-line та надавати послуги доставки страв та напоїв.*
- *Кейтерінг (організація виїзного ресторанного обслуговування).*
- *Перегляд меню закладів харчування з точки зору санітарних норм та доставки страв.*
- *Розвиток сегменту швидкого харчування.*

- *Безконтактні дії (автоматизація процесу обслуговування: управління голосом, безконтактні платежі, чат-боти, мобільні додатки).*
- *Здорова та органічна їжа й напої. Екологічність.*

Тобто, втримались на плаву та мати перспективи розвитку змогли тільки ті заклади харчування, які швидко реагували на зміни зовнішнього середовища, не боялись змінювати формат роботи й засвоювали інноваційні тенденції та сервіси та діяли в межах правових норм.

Правове регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень можна визначити як здійснюване Українською державою за допомогою сукупності нормативно-правових засобів та методів упорядкування суспільних відносин у цій сфері, їх юридичне закріплення, захист та охорона, розвиток та удосконалення, контроль за дотриманням всіх необхідних карантинних норм.

Основними законами у цій сфері є закони України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» та «Про захист населення від інфекційних хвороб». Пропонується у ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» термін «карантин» визначити як адміністративні, медико-санітарні, господарські, інформаційні та інші заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб.

Основи правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень, введених в Україні з метою запобігання поширенню на території України COVID-19, визначені постановою Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2020 року № 1236. Інші аспекти правового регулювання організації функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень встановлені Правилами роботи закладів (підприємств) ресторанного господарства, Порядком провадження торговельної діяльності та правил

торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів, нормами ДСТУ, СанПиН, ГОСТ та іншими. Наразі існує потреба у прийнятті окремого акту, який би визначав основи функціонування закладів громадського харчування в період дії карантинних обмежень в умовах воєнного стану.

У законодавстві України за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 встановлено фактично всі види юридичної відповідальності – дисциплінарна, адміністративна, цивільно-правова, кримінальна. Це говорить про «гнучкість» процедур притягнення до цієї відповідальності та про достатню кількість «альтернативних» шляхів притягнення до юридичної відповідальності (або звільнення від такої) у залежності від тяжкості та небезпеки вчиненого, обтяжуючих чи полегшуючих покарання обставин, мети, мотивів тощо.

Проте варто зазначити, що окремі норми про юридичну відповідальність за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19 потребують удосконалення. Зокрема, на наш погляд, норми про адміністративну відповідальність (причому не тільки за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19) повинні всі без виключення бути вміщені у КУпАП. У зв'язку з цим ст. 46 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» варто викласти у наступній редакції:

«Стаття 46. Адміністративна відповідальність за порушення санітарного законодавства

За порушення санітарного законодавства винні особи притягаються до адміністративної відповідальності відповідно до закону.

Проведення у справах про адміністративні правопорушення здійснюється відповідно до вимог Кодексу України про адміністративні правопорушення».

Відповідно, назву ст. 46 цього Закону варто викласти у наступній редакції:

«Стаття 46-1. Фінансові санкції за порушення санітарного законодавства».

Перспективами подальших досліджень у цій сфері можна запропонувати наступні:

- чітке визначення кола державних органів та посадових осіб, які здійснюють процедури (провадження) з притягнення винних осіб до юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19;
- доопрацювання юрисдикційних процедур притягнення до юридичної відповідальності за порушення у сфері громадського харчування під час пандемії, спричиненої COVID-19;
- криміналізація правопорушень, які спричинили тяжкі наслідки внаслідок порушень у сфері громадського харчування під час пандемії COVID-19, у КК України.